

چا پکراوه کا نی سا ی 2017 ...
عه بدولمو ته ییب عه بدو لا

کتابی (جهوهري زمان و فەلسەفەي ته‌ئويل) له عه‌ره‌بیه‌وه کردوویه به کوردی و په‌راوێزی بۆ داناوه و چاپخانه‌ی ده‌زگای چاپ و په‌خشی سه‌رده‌م- سه‌لامانی چاپی کردووه

[illegible]

له و کتـځـېدا توـځـيـنه وهی په کم ناو نیشانی “زمان و بیرکردنه وهی شیعری لای هایدگر” ی له ځـځـگرتووه، ئو بواره له فیکر و فلسفه نه ځ هـر پـشـتـگـو ځـراوه، به ځـکو دوو چاری به د ځـای بوون و به د نیازیش بـتـه وه. له بیرکردنه وهی توـځـه رانی فلسفه ی زانکـځـکـانـمانـدا (فلسفه ی زمان) ته نها له و لـځـکـځـيـنه وه فلسفه یی هـا و چـه رـخه باوانه دا ځـی ده بینـځـته وه، که نو ځـنه رایه تی زمان له دنیای ئه نگلـځـساکسـنی و به تایبه تی له فلسفه ی شیکارخوازیدا ده کات. ئو شـوه بیرکردنه وه باوهش بـځـمـامـستا پـځـه نگه کانی زانکـځـکـانـمان ده گـځـته وه، ئه وان هی گرنگی به فلسفه ی زمان ده دهن، هر ئه وانیشن که بیرکردنه وه یان به و ئاراسته یه دا بردووه، پاشان قوتایه کانیـشان به ره و ئو ئاراسته پا ځ ناوه.

[illegible]

هـَـئِـنَا ، بـهـ ِـاـم ِـهـِـكـاـرِـى سـهـرـهـكـى پـهـرـدـهـپـاـشـكـردـنـى ئـهـو هـهـو ِـهـ سـهـرـهـتـاـيـيـهـ ،
 ئـهـوـهـ بـوـو كـه بـا سـمـان كـرد ، ئـهـوـهـ بـوـو كـه پـا نـتـاـيـيـهـكـه تـهـوا و خـا ِـى بـوـو ،
 لـه ِـلـكـا ِـيـنـهـوـهـيـهـكـى بـه پـيـت و جـيـدى ، يـان پـا نـتـاـيـيـهـكـى نـو ِـ بـ
 فـهـلـسـهـفـهـى زـمـان بـوـونـى نـهـ بـوـو ، تـا كـو زـهـوـيـيـهـكـى پـتـهـو ِـ بـ ئـهـو بـوا رـه
 پـا كـبـهـ ِـنـى و بـش ِـ لـكـا ِـيـنـهـوـهـى دـيـكـهـى لـهـ سـهـر دـا بـمـهـز ِـنـر ِـت . بـ
 گـهـوا هـيـدـانـى پـهـرـدـهـپـاـشـكـردـنـى ئـهـو هـهـو ِـهـ ، ئـهـوـهـ بـهـ سـهـ كـه دـكـتـر عـوسـمـان
 ئـهـمـيـن فـيـكـرى هـا يـدـگـهـر بـه و شـوـهـيـهـ و هـسـفـ دـهـكـات و دـهـ ِـ ِـ ” چـيا دـهـهـژ ِـنـى
 و وـهـكـ مـشـكـ دـهـز ِـ ” بـه د ِـنـيـاـيـيـهـوـهـ ئـهـوـهـ و هـسـفـ ِـكـه هـ ِـزى دـهـر كـكـردـن
 دـهـرـدـهـخـات و دـكـتـر عـوسـمـان ئـهـمـيـن خـ ِـى دـانـى پـا دـا دـهـن ِـت .

لهو رووه وه وتاری “زمان و بیرکردنه وهی شیعیری لای هایدگەر”
 هه وه که به نزیکیوونه وه له فیکری هایدگهری دواکه وتوو -واته که
 نه مه دره نگ پهی ئاشنای بووین- له باره ی زمان و ئهرکی فیکر و
 بوون. ئه وهی به ئه و لکه ینه وه یه ئاراسته ی کردم و پای پیه وه نام،
 ههر ته نها راستکردنه وهی ته گه یشتنی هه ئام نه و پیه گه یشتوو و
 به شداریکردن نه بوو له فیکری هایدگهر، به کو پای نه ری به نه و
 گرنگ، به راستی خه وه یستی من بوو به ئه و فیکره، که بش له میانی
 لکه ینه وه کانی پیه شوو رگای به خه بکر و گومانی له سهر کهم
 بکر ته وه و له سهره خه دروست به، به یه من له و لکه ینه وه یه هیه
 ناخوایم، ته نها ئه وه نه به، که به مانخاته سهر رگایه که بش له فیکری
 هایدگهر (که له و دوا یه به نه مه گه یشتوو) نزیکمان بکاته وه و له
 رگای جه رکه له ته گه یشتنی نزیک و سه زئام نه، که نه مه به
 هایدگهر به دوا یدا ده گه به، به ره و ئه و فیکره مان به ره ت و له و
 فیکره ئاگادارمان بکاته وه.

بـگومان ههـوـی هایدگەر بـ تـگـیشتن له ماهیه تی زمان ده که وـته
 بواری هیرمینـ تیکای فینـ مینـ لـ جیه وه، ههـوـ که بـ تـگـیشتن له
 ماهیه تی زمان وهـ ئەوهی که دیاردهیه کی هاوژیانییه، دوور له
 میتـ دی توـ ژینه وهی باو، که وهـ بابه تـک له زمان ده کـ ته وهـ وهـ
 ئەوهی بکه وـته دهره وهی ژیانـ ئـ مه وه، وهـ ئەوهی بابه تـک بـت، ههر
 تـهـها له نـوان بابه ته کـاندا بشـ کردهی توـکاری و شیکاری و
 هـهـوـهـشـانه وهی بـ به ئەنجام بگه یه نینـ نهـک له نـو ژیانـ. ئەو
 ههـوـی هایدگەر کاریگه ریه کی زـری له ناوه وهی فیکری فەلسەفی
 هاوچەرخ و دهره وهی ئەو فیکره ههـبوو: له لایهـک ده کـر بـن ههـوـی
 هایدگەر ناشـ ههر تـهـها وهـک تـیـره یهـک له تـیـره کـان چاوی لـ بکه یـن،
 که له چوارچـوهی فەلسەفه ی زماندا دهـخولـته وه، بهـکو بـخـی
 فەلسەفه یه، یان رـبـازـکی فەلسەفه یه و ههـوـده دات ماهیه تی زمان

له سهر بنه مای (فیکر و بوون) دابمه زرښ، بیه کار به تښکشان دنی دیدی ته قلیدیانه مان به زمان و ئهرکی بیرکړدنه وه و سروشتی گوتاری فلسه فی ده کات. ئیتر له ده دا کاریگری هایدگر به به بازه سهره کیه کان له فیکری فلسه فی هه نووکه دا درېژ ده به ته وه و که مه ښک فیه سوفی به ناوبانگی وه؛ هانز جرج گادامر، پل ریکر، جاک دریدا. ئه وانیدیکه نوښه رایه تی ئه و به بازه ده کهن. به مام له دهره وهی فلسه فه دا کاریگری هایدگر ده که وه ته سهر که مه ښک به بازی په یوه ست به تیږی ته ده بی و ره خنه ی ته ده بییه وه.

ره نکه به بازی هیرمیند تیکای فلسه فی (یان ته ئویلی فلسه فی) که گادامر نوښه رایه تی ده کات، یه که له به بازه فلسه فیه ههره هاوچه رخه کان به ت، که به فلسه فه ی هایدگر کاریگریه. له ده وه بایه خی وتاری دووه می ئه و که به دهرده که وه ت، که ناو نیشانی "بنه ماکان و ئاسی هیرمیند تیکای فلسه فی لای گادامر" له ده گر، ئه و وتاره و ښه یه کی ساده کراوه و کورته یه که له پر سه ی ته ئویلی فلسه فی لای ئه و فیه سوفه پر ښک ش ده کات، که ئه م به پیری فیه سوفانی هاوچه رخ ده ژم در ت، چونکه یه که سه ده ی له زه مهن دیووه و به شداری له پر که ښانی رووخساری نیوه ی دووه می زه مهنی ناوبراو کړدوه. ئه م به فلسه فه ی ته ئویل نوښه رایه تی به باز کی بنه ه تی و به رفره وان له فلسه فه ی هاوچه رخ ده کات، که ههر ته نها له گادامر کورت ناکر ته وه، به که کو که مه ښک فیه سوفی به ناوبانگی دیکه ش به شداری ته دا ده کهن. له راستیدا ئه و به باز به پله ی یه که م به ته ئویل کړدنی ده قه وه به نده؛ ده قی فلسه فی و ئایینی و ته ده بی. هتد، به مام له که به ته وه ش درېژ ده به ته وه به ته ئویل کړدنی هه موو ئه و شتانه ی که قابیلی ته گیشتن و بیر له کړدنه وه؛ وه که ره مز و ته فسانه و دیارده هونه رییه کان. له بهر هه ند ته ئویل له فلسه فه ی هاوچه رخدا به ته "م ده" وه که گادامر ده ته هه موو به بازه کان ده یانه و چه شنی (هیرمیند تیکا) خ یان وه سف بکه ن.

به گومان هیرمیند تیکا به ته داوا کارییه کی پر ویست له ژیانی فیکری و مه عریفیمان، که به ه ی په یوه ستبوون و پارچه پارچه بوونی مه عریفه ته یدا و دوور که و تنه وه ی نه وان ر ښبیری ئه م به و دو ښ، ململاندی نه وان ر ښبیرییه کان و بیرو باوه ه شه عبیه کان، ته وه و سهره ای ئه و شتانه ی له باره ی سووده کانی جیهانگیری و ه کاره ته کن له ژیهه کانه وه ده ی نه که کار به له یه کنزیک کړدنه وه ی کلتوره کان ده کات، و ای که مه ښک په یمانی ساخته یان داپه شراوی ژر په رده ی ئایدی له جی یان سیاسی، که چی هیرمیند تیکا به ته خ وه ته که له یه که

دووره‌کان به‌یه‌که‌وه کځ ده‌کاته‌وه. هه‌روه‌ها ئامرازه‌کانی هیرمینډ-تیکا له ناو رښتیری ئیسلامی سه‌ده‌ی ناوه‌استدا نه‌ناسراو نه‌بووه و هه‌تا ئه‌م‌ځمکه‌سان‌ک به‌کاریان ده‌ه‌نن، ئه‌و ئامرازانه‌ش ئامرازی دیاریکراون که‌م فروفځ له‌خځ ده‌گرن، ئه‌وانه‌ن که به لځکدانه‌وه‌ی دیارده‌کانی ژبانی هاوچه‌رخمانه‌وه به‌ندن. ب‌یه‌ئه‌وه‌ی که ئځستا به ئه‌رکی لځکدانه‌وه راده‌ب‌ته‌وه پ‌ویسته سه‌ره‌ای فله‌سه‌فه، خځی به مه‌عریفه‌یه‌کی به‌رفره‌وانی بواری زانسته مر‌یه‌هاوچه‌رخه‌کانی وه‌ک: زانسته‌کانی زمان و م‌ژوو و ئه‌نتر-پ‌ل‌جیا و س‌سی-ل‌جیا و سایک‌ل‌جیا، پ‌چه‌ک بکات.

له‌به‌ر بایه‌خی ئه‌و ر‌بازره له فیکری فله‌سه‌فی هاوچه‌رخدا، ده‌بینن ب‌ ئه‌و کت‌به‌وتاری س‌یه‌مم ئیزافه کردووه، که پارادیم‌ک له چه‌مکی هیرمینډ-تیکا له بواریک له بواره‌کان، که ئه‌ویش بواری ده‌قی ئه‌ده‌بییه پ‌شکه‌ش ده‌کات. ئه‌و وتاره که ناونیشانی “هیرمینډ-تیکای ده‌قی ئه‌ده‌بی له ن‌وان هایدیگر و گادام‌ر”ی له خځ‌داهه‌گرتووه، ته‌رجمه‌کردنه له‌گه‌ هه‌ند‌ک له ده‌ستکاری ب‌وتاری ب‌اوکراوه‌ی سا‌ی 1998 “ه‌س‌ره‌لیانه” (کت‌بی سا‌انه‌ی ه‌س‌ره‌لی له باره‌ی فینډ-مینډ-ل‌جیاوه) له ژ‌ر ناونیشانی (The Phenomenological Motives of Heideggers and Gadammers Hermeneutics of the Literary Text Husserliana, vol, L11)

وه‌ک ده‌بینن وه‌رگرتنی ئه‌و پارادیمه ب‌ت‌گه‌یشتن له ته‌ئویل له‌و ش‌ویه‌دا خځی ده‌بینډ-ته‌وه، که هایدگر و گادام‌ر نو‌نه‌رایه‌تی ده‌که‌ن، چونکه ئه‌وه به‌ره‌و ته‌واو کردنی هه‌ر دوو وتاری به‌یه‌که‌وه گونجاوی پ‌شوومان ده‌که‌نه‌وه، له هه‌مان کاتدا به‌ره‌و ئه‌وه‌مان ده‌به‌ن، که هاو‌یه‌یه‌وه‌ستبوون‌کی پته‌و له ن‌وان فله‌سه‌فه‌ی زمان و فله‌سه‌فه‌ی ته‌ئویل بوونی هه‌یه، وه‌ک ئه‌وه‌ی ئه‌و دوو فله‌سه‌فه نو‌نه‌رایه‌تی ده‌که‌ن.

* دکت‌ر سه‌عید ت‌فیق

دکت‌ر سه‌عید ت‌فیق سا‌ی 1954 له قاهره له دایکبووه، له ز‌ربه‌ی نووسینه‌کانیدا له ژ‌ر ئاراسته‌ی فینډ-مینډ-ل‌جیاوه و در‌ژه به فله‌سه‌فه‌ی ته‌ئویل ده‌دا، به تایبه‌تی له بواری ئه‌ده‌ب و ره‌خنه‌ی هونه‌ریدا. له سا‌ی 1982 ت‌زی ماجیست‌ره‌که‌ی له باره‌ی (میتافیزیکای هونه‌ر لای شوبنه‌هاوه‌ر) پ‌شکه‌ش به زانک‌ی قاهره کردووه، به‌ام ت‌زی دکت‌راکه‌ی له باره‌ی (ئا‌استه‌ی فینډ-مینډ-ل‌جی له رافه‌کردنی شاره‌زایی ئیست‌تیکیدا) له سا‌ی 1987 پله‌ی یه‌که‌می با‌ای له ک‌لیژی ئاداب-زانک‌ی قاهره له فله‌سه‌فه به ده‌ست ه‌ناوه.

بـ زـتر پـشختنی فینـمینـلـجیا له بواری فەلسەفەدا بایەخی خـی
بـ فەیلەسوفی به ناوبانگ گادامـر و دواتر پـلـریکـر گواستـتـهـوه و
لهـوهـشهـوه بهـرهـو فەلسەفە تەئویل و ره‌نگدانەوهی له بواری
لـکـلـنـهـوهی ئەدهبی لای هایدگەر و به تایبەتی گادامـر... هه‌موو
ساـکـلـکـنـهـوهیه‌ک له باره‌ی فینـمینـلـجیاوه پـشکەش به (کتـبی
ساـنـه‌ی هـسره‌ل، له باره‌ی فینـمینـلـجیاوه) ده‌کات. دواتر ئەو
کتـبه‌ی زـر به نرخه‌که‌ی (هانز جـرج گادامـر) به ناوی (ته‌جه‌لی
ئه‌لجه‌میل) ته‌رجه‌مه‌ی زمانی عه‌ره‌بی کردووه و راقه‌ و لـکـدانـه‌وه‌ی بـ
کردووه، له سا‌ی 1997 چاپ و بـاو بـته‌وه، هه‌ر له سه‌ره‌تای
ه‌فتاکانه‌وه سه‌رنووسه‌ری گـقـاری (الفکر المعاصر) بووه، جگه‌ له‌وه
ده‌یان کتـب و لـکـنـه‌وه‌ی له‌و بواره‌دا پـشکەش کردووه.